

Nr 38.

Ankom till riksdagens kansli den 3 maj 1921 kl. 2 e. m

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av 14 kap. strafflagen.

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje, Åkerman, Rogberg, Edw. Larson*, K. G. Westman, greve Spens, J. T. Larsson, A. W. Johansson, Carl Johansson*, P. A. Hansson, Engberg, Hederstierna, Svedberg, Strid, Rehn*, och Thore.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 11 februari 1921 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition nr 71, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

LAG

om ändring i vissa delar av 14 kap. strafflagen.

Härigenom förordnas, att 14 kap. 22, 23, 24, 25, 26 och 27 §§ strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

22 §.

Har kvinna, som av olovlig beblandelse blivit havande, vid födseln eller därefter uppsåtligen dödat sitt foster, vare sig genom handverkan

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 9 saml. 1 avd. 29 häft. (Nr 38.) 1

eller underlåtenhet av det, som till fostrets bibehållande vid liv nödigt var; dömes, för barnamord, till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år. Äro omständigheterna synnerligen försvärande; må tiden för straffarbetet till sex år höjas: äro de synnerligen mildrande; må till fängelse, dock ej under sex månader, dömas.

23 §.

Har kvinnan med berätt mod gjort försök att döda fostret, och blev endast genom omständigheter, som voro av hennes vilja oberoende, brottets fullbordan förhindrad, eller har hon utsatt fostret eller det uppsåtligen från sig skilt och i hjälplöst tillstånd försatt; varde hon dömd till fängelse eller till straffarbete i högst ett år. Fick fostret svår kroppsskada, eller ljöt det, utan moderns uppsåt, döden; dömes till straffarbete eller fängelse från och med sex månader till och med två år. Sättes fostret ut å sådant ställe eller under sådana omständigheter, som i 32 § sägas; vare straffet böter eller fängelse i högst sex månader, men, om barnet fick svår kroppsskada eller död, fängelse eller straffarbete i högst ett år.

24 §.

Har kvinnan sökt enslighet vid födseln, och varder fostrets död, utan hennes uppsåt, orsakad av det hjälplösa tillstånd, vari hon sig försatt; dömes till fängelse eller straffarbete i högst två år.

25 §.

Har kvinna, som av olovlig beblandelse havande varit, fött i enslighet och fostret förstört eller å lönn lagt; dömes, om hon den enslighet sökt, till fängelse, och, om hon den ej sökt, till sådant straff i högst sex månader, där ej i något av dessa fall utrönes, att fostret omkommit utan moderns vållande, eller att det varit dödfött eller så ofullgånget, att det ej med liv framfödas kunnat.

26 §.

Kvinna, som, i uppsåt att döda eller fördriva sitt foster, nyttjar invärtes eller utvärtes medel, som sådan verkan hava kan, varde dömd, om fostret kommer utan liv eller ofullgånget fram, till fängelse, och, i annat fall, till fängelse i högst sex månader eller böter.

27 §.

Den som, med kvinnans vilja, söker döda eller fördriva hennes foster, på sätt i 26 § sägs, varde dömd, om fostret kommer utan liv eller ofullgånget fram, till straffarbete från och med sex månader till och med två år eller till fängelse i minst sex månader, och, i annat fall, till fängelse i högst ett år.

Begår någon brott, som här sägs, vanemässigt eller för att därmed bereda sig vinning; dömes, om fostret kommer utan liv eller ofullgånget fram, till straffarbete från och med ett till och med sex år, och, i annat fall, till sådant arbete i högst ett år.

Därjämte har till utskottet överlämnats ett vid remissen av den kungl. propositionen inom andra kammaren hållet anförande.

Sedan Kungl. Maj:t den 13 februari 1920 uppdragit åt särskilda sakkunniga att verkställa utredning och inkomma med förslag i vissa till strafflagstiftningen hörande frågor, däribland den om straffnedsättning vid barnamord och fosterfördrivning, hava nämnda sakkunniga den 10 januari 1921 framlagt ett förslag rörande ändring i 14 kap. 22—27 §§ strafflagen.

Den nu framlagda propositionen ansluter sig i huvudsak till de sakkunnigas förslag. I fråga om barnamord innebär propositionen, bortsett från en i redaktionellt syfte företagen jämkning i lydelsen av 23 §, endast nedsättning av de nu gällande straffsatserna. För *fullbordat barnamord* (22 §), nu belagt med straffarbete 1—6 år och, vid synnerligen försvårade omständigheter, straffarbete i högst 10 år, föreslås sålunda straffarbete 6 månader—4 år, resp. upp till 6 år. Därjämte föreslås för det fall, att omständigheterna äro synnerligen mildrande, införandet av en särskild latitud, nämligen fängelse, dock ej under 6 månader. För *försök till barnamord* och för därmed jämställt utsättande av barn (23 §), vilka brott nu äro belagda med straffarbete i högst 2 år, samt, då fostret får svår kroppsskada eller, vid fall av utsättande, ljuter döden utan moderns uppsåt, straffarbete 6 månader—4 år, föreslås nedsättning av straffet till fängelse eller till straffarbete i högst ett år samt, vid svår kroppsskada eller död, till straffarbete eller fängelse 6 månader—2 år. För det fall, att fostret utsatts å sådant ställe eller under sådana omständigheter, att fara för dess liv eller hälsa ej syntes vara för handen, men fostret ändock fått svår

*Det kungl.
förslagets
innehåll.*

kroppsskada eller död, föreslås nedsättning i straffet från straffarbete i högst 2 år, resp. 6 månader—4 år, till fängelse eller straffarbete i högst 1 år. För *vållande av fosters död* (24 §), nu belagt med straffarbete i högst 2 år, föreslås fängelse eller straffarbete i högst två år. För *förstörande eller läggande å lönn* av i enslighet fött foster (25 §), nu belagt med straffarbete i högst 2 år, om ensligheten sökts, och eljest med sådant arbete eller fängelse i högst 6 månader, föreslås, om ensligheten sökts, fängelse och eljest sådant straff i högst 6 månader.

Beträffande fosterfördrivning bibehåller det nu framlagda förslaget gällande lags metod att genomgående hava olika stränga straffskalor för fullbordat brott och för försök. Straffsatserna hava emellertid sänkts. För *kvinnan, som å sig själv använder fosterfördrivande medel* (26 §), föreslås straffet nedsatt, för fullbordat brott från straffarbete 1—6 år till fängelse och för försök från straffarbete eller fängelse i högst 6 månader till fängelse i högst 6 månader eller böter. För *fosterfördrivning med kvinnans medgivande av annan än kvinnan själv* (27 §) föreslås nedsättning av straffet, för fullbordat brott från straffarbete 2—6 år till straffarbete 6 månader—2 år eller till fängelse i minst 6 månader och för försök från straffarbete i högst ett år till fängelse i högst ett år. För de svårartade fall, där fosterfördrivning begåtts *vanemässigt eller för vinnings skull*, hava däremot nu gällande straff bibehållits med allenast den förändring, att straffminimum i det fall, att fostret kommer utan liv eller ofullgånget fram, föreslås nedsatt från två till ett års straffarbete.

A. Barnamord.

Gällande rätt.

I fråga om den gällande svenska rättens bestämmelser om barnamord lämna de sakkunniga följande översikt:

»Privilegieringen i barnamordsstadgandet grundar sig på det egenartade motivläget hos modern. Dels har man fäst sig vid vissa positiva motiv till brottet, omständigheter, vilka i synnerligt hög grad driva henne att begå det—samma och till sin verkan kunna närma sig en straffuteslutande intressekollision: ett sådant motiv är det sociala tryck, vilket ofta driver kvinna, som blivit havande av olovlig beblandelse, att söka dölja detta förhållande genom att undanröja barnet; ett annat motiv, ofta kombinerat med det förra, härflyter därur, att kvinnan, i och med barnsörden, kanske övergiven av barnafadern, står inför ekonomiska svårigheter, som synas henne oöverkomliga. Dels har lagstiftaren ägnat sin uppmärksamhet åt vissa andra omständigheter, som äro ägnade att psykologiskt neutralisera avhållande motiv. Härvid framträder särskilt barnafödelskans starka depression under och närmast efter förlossningen, framkallad

redan av fysiologiska orsaker och för ifrågavarande kvinna stegrad av de ogynnsamma förhållanden, varunder förlossningen antagits merendels äga rum. »Om den med omsorg», heter det i lagkommitténs motivering, »vårdade och av inga näringsbekymmer plågade äkta make icke vid sin nedkomst kan bibehålla lugn och redig sinnesförfattning, kan man ännu mindre antaga full besinning hos den oäkta barnaföderskan, vilken, utom kroppens smärtor, är blottställd för alla själens lidanden, som väckas av föreställningen om följderna av hennes nedkomst. Hon befinner sig i ett tillstånd, där tanken på mord lätteligen kan uppkomma och i handling övergå». Ytterligare har åberopats, att kvinnan, som i nio månader burit på barnet, har svårt att under och närmast efter förlossningen fullt frigöra sig från den uppfattningen, att barnet är en del av hennes kropp, över vilken hon förfogar. Straffet för barnamord, som trots benämningen kan begås såväl i hastigt mod som i berätt mod, är lägst ett års straffarbete samt stiger endast vid synnerligen försvårade omständigheter över sex års, upp till högst tio års straffarbete. Allenast inom ramen för detta straff får således hänsyn tagas till sådana fall, där den rationella förutsättningen för barnamordsbrottets privilegiering visar sig icke vara för handen: där varken fruktan för vanära eller nöd har förefunnits. Påföljd enligt S. L. 2: 19 är utesluten. Barnamörderskans medbrottsling straffas efter vanliga regler.

Under samma betingelser som vid vanligt mordförsök, att gärningen skett med berätt mod och att utgången varit oberoende av brottslingens vilja, straffas försök till barnamord. Straffet är straffarbete i högst två år samt, vid komplikation med svår uppsåtlig kroppsskada, straffarbete från och med sex månader till och med fyra år.

Samma regler som för bestraffning av barnamordsförsök gälla, då modern utan att försöka döda barnet skiljer detsamma från sig och försätter det i hjälplöst tillstånd. Skulle barnet lida döden genom dylikt förfarande av modern, ett fall, varom lagen icke uttalar sig, får detta, där »eventuellt uppsåt» ej föreligger, anses falla under bestämmelsen rörande svår kroppsskada. Där barnet utsattes å sådant ställe eller under sådana omständigheter, att fara syntes utesluten, behandlas brottet enligt allmänna regler om utsättning (14: 32), som för detta fall synts lagstiftaren tillräckligt milda för att onödiggöra ytterligare privilegiering. Härigenom har emellertid lagen kommit att, oegentligt nog, för kvinnan stadga samma straff (sex månaders till fyra års straffarbete), oavsett graden av fara, så snart barnet fått svår kroppsskada eller död genom utsättningen.

Sedan själva förlossningstillståndet upphört, hemföll, enligt lagens ursprungliga lydelse, modern under vanliga straffbestämmelser. Numera finnes — genom stadgandet i 14: 34 — möjlighet att nedgå under eljest gällande minimum, för såvitt moderns gärning prövas vara förövad »under inflytande av den övergivna eller nödställda belägenhet», vari hon befunnit sig i följd av barnets födelse. För dessa fall har domstolen att operera med synnerligen vidsträckt strafflättnad: vid mord från två års straffarbete upp till maximum av vanligt mordstraff o. s. v. Påföljd enligt 2: 19 är emellertid även här obetingat utesluten.

Angående delaktighet i barnamord må här, till vad ovan är sagt, erinras, att föräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar eller andra uppfostrare eller för-

myndare äro under straffhot ålagda att från utförande av brott, varom de vet-skap äga, hindra den, som står under deras vård och lydnad (3: 7); samt att andra än nyss nämnda personer, så framt de veta brott, därav någons liv eller hälsa i synnerlig fara sättes, å färde vara, hava skyldighet, vid äventyr av straff, att, såvitt sådant kan ske utan angivelse till åtal, i tid »upptäcka brottet» (3: 8).

Barnafader, som undandrager sig att giva kvinnan nödig hjälp i anledning av havandeskapet eller barnets födelse, belägges med straff, från böter upp till två års straffarbete, för det fall att kvinnan, under inflytande av den övergivna eller nödställda belägenhet, vari hon i följd härav befinner sig, begår brott, varigenom fostret eller barnet dödas eller dess liv utsättes för fara (14: 35).

De bestämmelser, varom ovan varit tal, grunda sig på en av lagen, utan tillåtelse till motbevisning, fastställd presumption angående behjärtansvärda motiv hos den moder, som under beskrivna omständigheter förgriper sig på sitt barn.

Men i andra fall uppställes tvärtom en presumtion till nackdel för denna moder. Om det bevisas, att sådan kvinna genom att undandraga sig hjälp vid förlossningen vållar sitt barns död, belägges hon icke med vanligt straff för vårdslöst dödande — vilket kan stanna vid böter eller fängelse — utan skall, tydligen med hänsyn till misstanken om hennes uppsåt att bringa barnet om livet, ovillkorligen dömas till straffarbete upp till två år (14: 24). Kan det visserligen bevisas, att hon sökt enslighet vid födseln, men däremot icke, att ensligheten haft något orsakssamband med barnets död, ådrager hon sig lika-fullt enahanda straff, såvida hon företager den misstänkta åtgärden att gömma undan eller förstöra fostret. Och slutligen, om det icke kan styrkas, att hon sökt enslighet utan blott att hon fött i enslighet och därefter undangömt eller förstört fostret, dömes hon till straffarbete eller fängelse upp till sex månader (14: 25). I sistberörda båda fall tillåtes emellertid motbevisning därom, »att fostret omkommit utan moderns vållande, eller att det varit dödfött eller så ofullgånget, att det ej med liv framfödas kunnat» — med vilket sista något oegentliga uttryck lagen tydligen avser det fall, att fostret, ehuru icke dödfött, saknat livsduglighet (»viabilitet».)

*De sakkunni-
gas motive-
ring.*

De sakkunniga anföra uti sin motivering följande:

»Den gällande svenska rättens ovan anförda bestämmelser om barnamord kunna otvivelaktigt föranleda berättigade anmärkningar. Särskilt synes önskvärt, att, med begagnande av en annan formulering än den nuvarande av själva brottsbegreppet, en smidigare anslutning kunde ernås till vad som får anses vara lagens förnuftiga mening vid förevarande privilegiering.

Redan under förarbetena till 1864 års strafflag framhölls av lagkommittén år 1832, hurusom »de bevekelsegrunder, som allmännast föranleda den av olovlig heblandelse havande kvinnan att avhända sitt foster livet, äro fruktan för van-ära, med alla därav för henne själv uppkommande följder, och bekymmer över förlägenhet för barnets skötsel och underhåll». Ifrågavarande bevekelsegrunder, hette det vidare, vore icke »av neslig beskaffenhet, såsom de, vilka vanligen

föranleda annat mord». På grund härav och framför allt med hänsyn till det »tillstånd av kropps- eller själslidande, vari barnaföderskan sig befinner», vore det rättfärdigt att för dessa fall uppställa en särskild, lindrigare straffskala.

Då det emellertid föreslogs, såsom ock sedermera blev gällande lag, att nämnda mildring skulle utan åtskillnad tillgodoföras varje »oäkta barnaföderska» men fränkännas varje annan barnaföderska, torde detta, förutom av historiska grunder, hava föranletts av önskan att, med hänsyn tagen allenast till sakens vanliga förlopp, vinna erforderlig enkelhet och lättillämplighet åt lagens bestämmelse. I förbigående kan här förtjäna framhållas, att även den valda formuleringen i fråga om säkerhet i tillämpningen ej går fri från anmärkning, bland annat därför, att den visat sig lämna rum för tvekan rörande omfattningen av begreppet olovlig beblandelse, rörande inverkan av misstag från kvinnans sida o. s. v.

Emellertid fick mildringen på detta sätt å ena sidan en onaturligt vid omfattning, inneslutande fall (t. ex. då modern är en notoriskt lösaktig kvinna), där svårligen vare sig fruktan för vanära eller andra särskilt urskuldande omständigheter vid brottets begående kunna anses föreligga. Och ju mer den ogifta moderns sociala och ekonomiska ställning i våra dagar förbättras, desto mindre välgrundad blir denna förbehållslösa eftergift. Det måste ihågkommas, att allvarliga skäl tala för att icke förfara släpphänt i fråga om skyddet av nyfödda barn i deras ytterligt hjälplösa läge och således i fråga om det strafflidande, som bör drabba en moder, då hon driver pliktförgätenheten emot barnet utöver den yttersta gränsen. Icke alldeles utan grund, ens för nutida åskådning, stod barnamord i forna tider under strängare straff än åtskilliga andra former av uppsåtligt dödande.

Å andra sidan kan det med lagkommitténs säkerligen principiellt riktiga utgångspunkt knappast anses förenligt att alltid utesluta straffmildringen, så snart ingen olovlig beblandelse förevarit. Det är icke otänkbart, att, oberoende av beblandelsens lovlighet eller olovlighet, vid förlossningen sådana omständigheter kunna föreligga, att det måste finnas mindre straffbart än vanligt, om modern, då hennes motståndskraft är av fysiologiska orsaker i hög grad nedsatt, giver vika för en impuls att låta barnet omkomma.

En mera rationell reglering av berörda stadganden läser emellertid ej kunna vinnas utan att ingå på strafflagens allmänna bestämmelser i fråga om dödande. Då ett förslag om revidering av hela det fjortonde kapitlet i strafflagen på grund av det sakkunniga härom meddelade uppdrag är under utarbetande, synes det önskvärt att, intill dess detsamma hinner framläggas, lämna de nuvarande brottsbeskrivningarna orubbade. I denna del föreslå sakkunnige för den skull icke nu annan ändring än att i 23 § ett där befintligt, uppenbart fel aflägsnas. Såsom ovan nämnt, har lagen, i fråga om utsättning av nyfött barn, en straffskärpningsregel för det fall, att gärningen medför svår kroppsskada för barnet, men den saknar en bestämmelse för det fall, att barnet, utan moderns uppsåt, omkommer. Tolkningsvis har detta senare fall ansetts inbegripet under straffet för det förra, och torde genom en obetydlig jämkning av lagtexten, på sätt förslaget innehåller, nu uttryckligen böra bestämmas, att så skall vara förhållandet.

Vad åter angår *straffskalorna* för barnamord och försök därtill samt de i samband därmed behandlade utsättningsförbrytelser, torde hinder icke föreligga att, utan avvaktan på ett mera utförligt ändringsförslag, omedelbart företaga en viss jämkning i mildrande riktning. Det torde vara en allmän och befogad uppfattning — redan antydd i lagkommitténs ovan citerade yttrande av 1832 — att man av barnamordsbrotten i långt mindre utsträckning än av de flesta andra svårt besträffade brott kan sluta till ett i djupare mening brottsligt sinnelag. Om denna reflexion gällt redan i äldre tider, så torde i vår tid än mer kunna sägas, att den procent av ogifta barnaföderskor, som begår barnamord, ingalunda utgöres av de till karaktären mest förkastliga. Snarare utmärkes denna typ därav, att antingen kvinnan själv är känsligare i fråga om den kvinnliga könsäran, eller hennes föräldrar eller överhuvud närmare omgivning har en strängare uppfattning i fråga om olovlig beblandelse än den numera vanliga; och att sålunda kvinnan, vid frestelsen att dölja födseln genom att taga barnets liv, befinner sig i en svårare intressekollision än den nu gemenligen förekommande. Ur *individualpreventiv* synpunkt lärers därför, för de flesta fall av barnamord, icke någon längre behandling i straffanstalt kunna anses nödig och torde icke någon mera allvarlig invändning kunna göras mot att sänka straffet så långt ned, att villkorlig dom kan komma till användning. Kanske kan till och med ifrågasättas, om icke användningen av villkorlig dom — alltjämt ur *individualpreventiv* synpunkt betraktat — i det hela möter mindre betänkligheter vid detta brott än vid vissa andra, där det redan kan förekomma.

Om sålunda *individualpreventionen* icke lärers utgöra ett hinder för ned-sättning av straffminimum, är det visserligen en annan fråga, huru saken ställer sig ur *allmänpreventiv* synpunkt. Det låte ju tänka sig, att en mildhet från lagstiftarens sida skulle kunna verka till ökande av brottsfrekvensen. Detta göres emellertid *a priori* mindre sannolikt redan av nyss anförda resonemang: just därför att den utomäktenskapliga födseln nu mestadels ses med helt andra ögon än förr, ävensom därför, att mycket blivit gjort från det allmännas sida för att skydda kvinnan mot de ekonomiska följderna av födseln — förändringar, som måste tänkas alltjämt fortgå i samma riktning — bliva de fall, där kvinnan känner sig frestad att genom ett sådant brott dölja sin vanära, allt färre. Erfarenheten bekräftar också på ett omisskännligt sätt denna förmodan. Samtidigt med att domstolarnes utslag visa en ständigt ökad mildhet, visar statistiken en ständigt minskad frekvens. Minimum sänktes 1890 från 4 år till 2 år och 1907 från 2 år till 1 år. Maximum försvagades 1890 genom bestämmelsen, att sex års straffarbete finge endast vid synnerligen försvårande omständigheter överskridas. De senare årens rättspraxis visar nu, att domstolarne i så hög grad begagnat sig av straffnedsättningen, att, ifråga om fullbordat barnamord, under åren 1913—1919 för mera än en tredjedel utav fallen (44 av 127) straffet ej överskridit minimum (1 år), och att det endast i en ringa minoritet av fallen (9 av 127) överstigit vad som ända till 1907 var minimum (två års straffarbete). Mycket anmärkningsvärt är i detta sammanhang, att domstolarne i så betydande utsträckning (jfr ned.) tillämpa 25 §; en omständighet, som säkerligen samman-

hänger med en strävan att finna utväg för lindrigare straff, eventuellt villkorlig dom, vid brottet i fråga.

Trots denna ytterst påfallande mildhet i lagtillämpningen visar statistiken ett stadigt sjunkande av antalet sakfällda ända sedan strafflagens tillkomst och detta bortsett från relationen till den under tiden växande befolkningssiffran. Under åren 1879—1912 äro siffrorna för barnamord (14: 22—25) sammanslagna med dem för fosterfördrivning. Det absoluta medeltalet pr år för dessa båda brottsgrupper är för de fem tioårsperioderna från och med 1866 följande:

1866—1875 :	70,0.
1876—1885 :	65,0.
1886—1895 :	62,0.
1896—1905 :	56,8.
1906—1915 :	55,7*.

Samma årliga medeltal är under fyraårsperioden 1916—1919 51,3 — således alltså sjunkande.

Kravet på mildring av barnamordsstraffet gör sig särskilt kännbart i fråga om minimum. Med hänsyn till de omständigheter, varunder brottet ej sällan förövas, bör, såsom redan framhållits, domstolen icke uteslutas från att använda villkorlig dom, ej heller nödgas att under alla förhållanden ådöma straffarbete. Med beaktande härav hava sakkunnige funnit sig böra föreslå, att minimum från ett års straffarbete sänkes till sex månaders frihetsstraff, att utgå, för vanliga fall, i straffarbete, men, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, i fängelse. Även maximum torde, på sätt sakkunnige föreslagit, böra göras till föremål för en viss nedsättning: av de 127 fallen av sakfällda under åren 1913—19 har blott ett enda (och detta på grund av sammanläggning utav straff för tvenne barnamord) belagts med så högt straff som fyra års straffarbete (under det att det legala maximum är tio år).

Det kunde ifrågasättas att efter t. ex. den norska strafflagens föredöme medgiva straffrihet för vissa lindriga fall av barnamordsförsök (eller utsättning), något som läte motivera sig särskilt därmed, att, sedan tillbudet lyckligen avvärijts och modern återvunnit sin jämvikt och sin normala moderskänsla, det måste anses motbjudande att vare sig skilja henne från barnet eller inspärta barnet tillsammans med henne i fängelset. Ett proklamerande av straffrihet för dylikt fall kan dock icke undgå att väcka betänklighet (särskilt, så länge försök till fosterfördrivning straffas) och skulle konsekvent fordra samma eftergift även i andra fall, så snart frihetsstraff (för vad brott det vara må) skall undergå av en moder, som har nyfött barn. Vid tillgång till villkorlig dom enligt förslaget kan för övrigt tydligt i stor utsträckning undvikas, att avtjänande äger rum av det ådömda frihetsstraffet. Förgätas må ej heller, att enligt svensk rätt barnamordsförsöket såsom sådant är straffbart, endast då gärningen sker med berätt mod.

* Årliga medeltalet av brott enligt 14: 22, som för åren 1866—1876 var 39,7, utgjorde för åren 1913—1919 18,2.

Medan huvudstadgandena om barnamord i 14: 22, 23 vila på en presumption till moderns förmån, är förhållandet motsatt i fråga om nästföljande två paragrafer. Den ofta inträffande svårigheten eller omöjligheten, särskilt om bevisprövningen är bunden av formella bestämmelser, att lagligen fastställa, huruvida ett nyfött barn omkommit med moderns vilja eller icke, har föranlett lagstiftaren att för dylika fall eftergiva vanligen gällande bevisförutsättningar, men till gengäld mildra skärpan av eljest gällande straff. Huru vanligt det i praxis ännu är att straffa särskilt efter 25 § framgår av 1913—1919 års brottmålsstatistik. Medan sammanlagt 135 (127+8) personer dömdes enligt 22 och 23 §§ samt 11 personer efter 24 §, fälldes ej mindre än 172 personer till straff efter 25 §.

I trots av de anmärkningar, som otvivelaktigt äro att framställa emot själva grunden för berörda lagstadganden, hava sakkunnige ansett sig böra, även här, för det närvarande stanna vid en mildring av hittills gällande straffskalor. Upphävande av bestämmelserna torde förutsätta nya straffsanktionerade föreskrifter, t. ex. rörande skyldighet att tillkalla hjälp vid förlossning och att i övrigt därom iakttaga visst anmälningsförfarande; rörande förbud emot att hemligen begrava lik o. s. v. Dessutom torde bestämmelsernas utpräglat straffprocessuella natur göra önskvärt, att förslag till deras upphävande framläggas först efter samråd med den för processreformen tillsatta kommissionen.

Ifråga om brott enligt 24 § torde genom inskjutande av fängelse i latituden densamma böra bringas i närmaste överensstämmelse med den allmänna regeln i S. L. 14: 9 om vållande till annans död, så vitt sistnämnda regel icke avser de lindrigaste, med allenast böter straffbelagda fallen. Sänkning av maximum i 24 § lär icke kunna ske, eftersom modern, för allt annat världslost dödaande av fostret än det i 24 § nämnda fall, står under 9 §:s maximum.

Beträffande 25 § visar sig, att av de under åren 1913—1919 enligt detta lagrum dömda 172 kvinnor ej mindre än 78 dömdes allenast till fängelsestraff, ned till en månads tidslängd, samt att av de övriga endast nio dömdes till mera än sex månaders straffarbete och endast fyra till straffarbete i mera än ett år. I ganska nära överensstämmelse med vad sålunda synes vara i praxis brukligt hava sakkunnige avfattat sitt förslag om straffnedsättning.»

B. Fosterfördrivning.

Gällande rätt. I fråga om gällande rätts bestämmelser om fosterfördrivning lämna de sakkunniga följande översikt:

»Från det ögonblick då, rent biologiskt sett, ett människoliv börjar, alltså från befruktningens inträdande, och till dess det slutar med döden, är detsamma av svensk strafflag skyddat emot godtycklig förgripelse. Emellertid göres härvid en i flera avseenden vitt gående skillnad emellan foster och självständig människa; i de flesta hänseenden till nackdel för fostrets straffskydd. Fostret åtnjuter sålunda icke strafflagens skydd emot världslost förfarande, där icke sådant fall är för handen, att någon förövar misshandel å kvinna, den han vet

havande vara. I detta fall (14: 29) är straffet, om fostret förgås eller kommer fram ofullgånget, utan att gärningsmannen hade sådant uppsåt, straffarbete från och med två till och med fyra år, för så vitt misshandeln skedde med berätt mod, och straffarbete från och med sex månader till och med två år, för så vitt den skedde av hastigt mod; dock att, där brottet är förenat med synnerligen mildrande omständigheter, straffet må nedsättas, i förra fallet till straffarbete i sex månader och i senare fallet till sådant arbete i två månader eller till fängelse.

icke ens emot allt slags uppsåt att döda har strafflagen tagit fostret i sitt hägn. Dels erfordras, att uppsåtet tager sig uttryck i anbringande av särskilt »invärtes eller utvärtes medel», vilket tolkas så, att från straff för fosterfördrivning eller försök därtill uteslutes ej blott sådan åtgärd, då en havande kvinna för att bliva fostret kvitt utsätter sig för ytterlig ansträngning, utan också det fall, att någon genom skrämsel eller annan psykisk påverkan söker föranleda missfödsel; icke ens uppsåtligt orsakande i dylikt syfte av sjukdom hos modern hemfaller under gällande fosterfördrivningsbestämmelser, t. ex. om barnafadern påför henne syfilis för att framkalla missfall. Dels förutsättes, att det använda medlet skall vara sådant, som »sådan verkan hava kan», vilket så tolkats, att, om exempelvis en havande kvinna i fosterfördrivningsuppsåt intagit fosfor, men det befinnes, att den intagna mängden varit för ringa för att kunna hava sådan verkan, eller det ej kan utredas, huru härmed förhåller sig, straff är uteslutet.

Vidare finnes intet straffstadgande till skydd emot sådan handling, som går ut på allenast skadande av fostret. Slutligen äro straffsatserna väsentligt mildare för fosterfördrivning än för annat dödande.

Å andra sidan äro de i fråga om fosterfördrivning följda grundsatserna i vissa hänseenden strängare än eljest. För att fullbordat dödande skall prövas vara för handen, erfordras, när saken rör en självständig människa, att bevisning förebringas ej blott om viss företagen angreppsåtgärd från gärningsmannens sida och om offrets inträffade död utan även därom, att döden varit en följd av angreppet. Men en fällande dom å fullbordad fosterfördrivning får avkunnas utan uppvisande av dylikt orsakssamband. Det skall antagas vara förhanden, om icke den tilltalade själv uppvisar, att fostrets död eller förtidiga avgång har en annan förklaringsgrund.

Försök till dödande av en självständig människa straffas allenast för den händelse berätt mod prövas hava varit för handen samt under förutsättning, att misslyckandet varit oberoende av gärningsmannens egen vilja. Dessa inskränningar gälla icke, när fråga är om straff för försök till fosterfördrivning.

I fråga om straffet särskiljer lagen trenne grupper av fosterfördrivning och försök därtill, nämligen allt efter som gärningen förövas av kvinnan själv eller med hennes begivande av någon annan eller slutligen begås av någon, som icke har hennes tillstånd. För de först nämnda båda brottsgrupperna äro straffskalorna, som ursprungligen voro alldeles identiska, ännu tämligen lika. I vad saken rör fullbordad förbrytelse, skilja de sig endast däruti, att straffet, som i maximum har sex års straffarbete samt i minimum för annan än den fosterfördrivande kvinnan själv har två års straffarbete, kan för hennes vidkommande

nedgå till ett års straffarbete, därmed möjliggörande, att häktningsåtgärd icke nödvändigt behöver tillgripas emot henne. Vid ofullbordad fosterfördrivning är maximum för kvinnan sex månaders, för annan person ett års straffarbete; för kvinnan kan straffet även utgöra fängelse i högst sex månader. En väsentlig olikhet i behandlingen av kvinnan och annan person ligger däri, att varje straff enligt 27 § å minst sex månaders straffarbete drager med sig påföljd enligt 2: 19.

I rättspraxis förekommer icke sällan den uppfattning, att den, som utan att själv företaga någon gärningsmannahandling lämnar kvinnan hjälp till av henne själv verkställd fosterfördrivning, bör straffas efter 26 och icke efter 27 § — således i rak strid med den regel, som allmänligen anses gälla i fråga om barnamord (där under *inga* omständigheter privilegieringen kommer någon annan än kvinnan själv till godo). Nämnda uppfattning lär dock vara avgjort oriktig. En dylik skillnad mellan barnamord och fosterfördrivning skulle endast så kunna förklaras, att sistnämnda brott, företaget av annan än kvinnan själv, inneslöte angrepp mot två objekt, nämligen dels fostret, dels kvinnan själv, varvid angreppet mot kvinnan skulle upphöra att vara straffbart, så snart själva gärningen företages av henne själv (överensstämmande med straffriheten, enligt svensk rätt, för delaktighet i självmord). Men att denna dubbelhet i angreppet icke av vår lag erkännes i fråga om 27 §, framgår tydligt vid en jämförelse med 28 §: förstnämnda § har nämligen, i motsats till den sistnämnda, inga särskilda bestämmelser för de fall, att kvinnan av gärningen får svår kroppsskada eller död; en skillnad, som vore fullkomligt obegriplig, om man icke finge förklara den så, att lagstiftaren anser den för kvinnan framkallade faran förlora sin rättsstridighet, därmed att hon samtyckt till gärningen. Brottet enligt 27 § måste därför anses rikta sig uteslutande mot fostret och således ingen anledning finnas till att behandla fosterfördrivningen annorlunda än barnamordet; m. a. o. ingen anledning att principiellt skilja mellan gärningsmannaskap och delaktighet. Privilegieringen i 26 § bör, liksom den i 22 §, i intet fall komma någon annan än kvinnan själv till godo.

Den tredje gruppens brott har en vida mer brutal karaktär än de övriga och belägges med betydligt strängare straff. Kompliceras fördrivningsåtgärden med vållande till kvinnans död eller till svår kroppsskada, skärpes straffet, och kan i förstnämnda händelse stiga till dödsstraff. Påföljd enligt 2: 19 är för detta brott oundviklig.

Angående barnafader, som genom sin försumlighet ådrager sig medansvar för kvinnans förgripelse emot fostret, gälla de bestämmelser, som omtalats vid barnamord.»

De sakkunnigas motivering.

Såsom motivering för de föreslagna straffnedsättningarna anföra de sakkunniga följande:

»Liksom i fråga om barnamord hava sakkunnige i fråga om fosterfördrivningsbrottets beskrivning icke ansett sig för det närvarande böra föreslå någon ändring. Sådan kunde väl ifrågasättas i vissa punkter, bland annat i fråga om fördrivningshandlingen (nyttjar invärtes eller utvärtes medel) ävensom i fråga

om åtskiljandet mellan fullbordad och ofullbordad fosterfördrivning. Men även här gäller, att dylika ändringar icke böra företagas till prövning förr än i samband med behandlingen av hela fjortonde kapitlet i strafflagen.

Sakkunnige hava därför nu inskränkt sig till att föreslå en mildring i straffet, framför allt för kvinnan själv men även för den, som med hennes vilja begår brottet mot hennes foster. För kvinnan själv inträder enligt sakkunniges förslag en stark sänkning av såväl minimum som maximum. Minimum föreslås nedsatt, för det fall, att fostret kommer utan liv eller ofullgånget fram (fullbordad fosterfördrivning), från ett års straffarbete till en månads fängelse samt vid annat fall (försök till fosterfördrivning) från en månads fängelse till böter. Maximum föreslås nedsatt i förra fallet från sex års straffarbete till två års fängelse, i senare fallet från sex månaders straffarbete till sex månaders fängelse. För den utanför stående, som handlar med kvinnans vilja, föreslås även en avsevärd sänkning av minimum men ingen egentlig sänkning av maximum. Minimum skulle enligt förslaget vid fullbordad fosterfördrivning utgöra sex månaders fängelse i stället för två års straffarbete och vid försök en månads fängelse i stället för två månaders straffarbete. Maximum skulle fortfarande utgöra sex, resp. ett års straffarbete. Dock skulle de högre graderna (upp till sex års, resp. ett års straffarbete) förbehållas den gärningsman, som begår brottet vanemässigt eller för att därmed bereda sig vinning. Denne skulle även ställas under ett högre minimum än andra, nämligen vid fullbordad fosterfördrivning ett års och vid försök två månaders straffarbete.

Beträffande skälen för en straffnedsättning, så vitt det rör kvinnan själv (26 §), må först framhållas den uppenbara, genom lagändring uppkomna, oegentligheten i nu gällande lag, att samma minimum som för barnamord (ett års straffarbete) stadgas för fullbordad fosterfördrivning, företagen av kvinnan själv. Det är dock oemotsägligt, att en fördrivning måste för kvinnan själv framstå i en helt annan dager, särskilt om, såsom förhållandet vanligen är, det gäller ett ingrepp i början av havandeskapet, än gärna någonsin kan bliva fallet, så snart saken rör sådant dödande, som låter rubricera sig såsom barnamord. Även om barnamordets straffskala behölles oförändrad, vore därför en sänkning av minimum vid detta fall utav fosterfördrivning fullt befogad. Desto mer måste, om nu en reducering sker av barnamordsstraffets minimum, redan konsekvensen härav bliva en avsevärd nedsättning av minimum vid fosterfördrivning. Sätter man för barnamord gränsen vid sex månaders fängelse, kan den för fosterfördrivning ej gärna sättas högre än vid en månads fängelse.

Det lärers även få anses såsom en oegentlighet i nu gällande lag — om ock mindre stor än den nyss berörda — att fosterfördrivning enligt 26 § belägges med ett maximum, sex års straffarbete, lika högt som det, vilket gäller för barnamord, så snart icke sistnämnda brott begås under synnerligen försvårande omständigheter. Nämnda oegentlighet är så mycket större, som 26 §, enligt vad ovan frambållits, icke rätteligen är tillämplig på annat brottssubjekt än den havande kvinnan själv, således icke å hennes medhjälpare eller medgärningsman. Finner man med sakkunnige, att för barnamord fyra års straffarbete må anses vara tillräckligt högt maximum, där icke synnerligen försvå-

rande omständigheter föreligga, bör således, vid ifrågavarande fall av fosterfördrivning, maximum understiga nämnda straffsats.

Även bortsett från nu framställda jämförelse med barnamordsstraffet, synes det emellertid ligga i öppen dag, att, enligt rådande rättsuppfattning, straffet för lindrigaste fall av fosterfördrivningsbrott ej kan kvarstå vid nuvarande minimum av ett års straffarbete. Brottsstatistiken talar här ett särdeles tydligt språk. Det visar sig nämligen, att, sådan lagen nu är, åtal och fällande dom, så vitt saken rör den fosterfördrivande kvinnan själv, endast i få fall årligen förekomma, i trots av fosterfördrivningsförbrytelsens veterliga vanlighet, samt att fällda domar genomgående hålla sig vid eller nära straffminimum, oberoende av om särskilt mildrande omständigheter äro för handen. Av 77 för brott enligt 26 och 27 §§ under åren 1913—1919 åtalade personer sakfälldes 55, däribland för brott enligt 26 § ett antal av 28 kvinnor. Endast 6 av dessa kvinnor erhöello för ett enstaka fosterfördrivningsbrott högre straff än minimum. Där talan förts emot den fosterfördrivande kvinnan själv, har det vanligast skett i samband med rättegång emot annan person, som gått tillhanda vid fördrivningen; ej sällan såsom en följd av utredningen i s. k. fosterfördrivningsaffärer av mer eller mindre vittgripande natur. Exempelvis i ett vid Stockholms rådstuvurätt anhängigt mål dömdes år 1916 sammanlagt 16 personer för fosterfördrivning eller delaktighet däri.

Uppenbart är, att hela frågan om lagens förhållande till fosterfördrivningen bör, så snart ske kan, från grunden underkastas en sorgfällig omprövning. Men huru denna än kan komma att framdeles utfalla, synes önskvärt, att för kvinnans vidkommande straffminimum nu sänkes på sätt sakkunnige föreslagit, sålunda för fullbordad fördrivning ned till en månads fängelse och för försök ned till böter, ävensom att åtal i dessa fall uteslutes, sedan viss tid förflutit efter brottets begående, samt slutligen att häktningsåtgärd icke må, enligt regeln, kunna ifrågakomma. För att vinna sistberörda båda önskemål hava sakkunnige uteslutit straffarbete ur latituden och förty föreslagit såsom maximum två års fängelsestraff. För vad angår frihetsstraffets tidslängd står, såsom av nyss anförda statistiska siffror framgår, detta maximum även i överensstämmelse med nuvarande rättspraxis.

Det är välbekant, att, enligt gällande svensk rätt, avbrytande av havandeskap kan, på grund av konflikt emellan olika hänsyn (intressekollision), framför allt hänsyn till livsfara för modern, vara straffritt. Vid den kommande allmänna utredning, varom ovan talats, synes närmast påkallat att undersöka, *dels* huruvida det straffria området genom ett eller annat uttryckligt stadgande lämpligen låter sig närmare fixeras, möjligen utvidgas (med avseende på andra medicinska hänsyn än till moderns livsfara; vid fall, där fostret avlats i våldtäkt, eller där abnormitet hos fostret måste antagas, eller där andra fall av svåra intressekollisioner föreligga, *dels* också huruvida bestämda former böra fastställas (exempelvis, vid fördrivning på grund av medicinska skäl: handlingens företagande av läkare efter konsultation, däri tjänsteläkare deltagit, i den mån sådant kan ske; skyldighet att till medicinalstyrelsen göra anmälan om åtgärden o. s. v.).

Vad angår fosterfördrivning, företagen med kvinnans begivande av annan än kvinnan själv, synes en skarp skillnad böra göras mellan de fall, där gärningen begås mer eller mindre yrkesmässigt (»vanemässigt eller för att därmed bereda sig vinning») och övriga fall. Rörande brottslingar av förstnämnda slag hava sakkunniga ansett sig icke böra föreslå någon sänkning av nu fastställda straff. Beträffande åter de övriga, har straffet sänkts, men stannar dock väsentligt över det för kvinnan föreslagna. Den betydliga skillnaden i straffbarhet mellan även en brottsling av sistnämnda slag och kvinnan själv förklaras dels av analogien med barnamordet, där, enligt allmän uppfattning, varje annat brottssubjekt än kvinnan själv faller under de vanliga bestämmelserna om mord och dråp, dels därav, att ganska elakartade fall ofta kunna förekomma, även bortsett från brott, föröfvade av vinningslystnad, t. ex. när kvinnans älskare, för att för egen del undgå obehag, själv företager fosterfördrivningen eller övertalar kvinnan att låta den företagas av tredje man.

Nämnas bör slutligen, att, vad angår 28 och 29 §§ (under åren 1913—1919 ej någon gång tillämpade) samt 34 och 35 §§, någon anledning icke synes föreligga att nu ingå på frågan om önskvärdheten av deras omgestaltung eller jämkning i det ena eller andra avseendet. Även sådana frågor som angående regleringen vid förevarande förbrytelser av påföljd enligt S. L. 2: 19, av straffskärpning enligt S. L. 2: 6, 7 m. m. torde böra först i annat sammanhang upptagas till prövning*.

Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår, har redan i nu gällande lag straffet för barnamord ansetts böra väsentligt understiga det för uppsåtligt dödande i allmänhet stadgade. Anledningen till den privilegierade ställning barnamordsbrottet sålunda erhållit har varit dels att de bevekelsegrunder, som i allmänhet driva till brott av ifrågavarande slag, ej härröra från ett i djupare mening brottsligt sinnelag men å andra sidan äro av beskaffenhet att verka med synnerlig styrka, dels ock att det tillstånd av fysisk och psykisk depression, vari en kvinna vid förövande av dylikt brott befinner sig, i viss mån förlamar de krafter, som eljest verka avhållande från brott.

Nu angivna skäl för en privilegiering av barnamordsbrottet hava givetvis alltjämt giltighet. Å andra sidan är det emellertid enligt utskottets mening uppenbart, att de från denna utgångspunkt bestämda straffsatserna för närvarande måste anses för höga och stå i strid med den nuvarande rättsuppfattningen hos vårt folk. Särskilt gäller detta i fråga om straffminimum. Att en moder, som i ett tillstånd av djup depression och utsatt för det starkaste sociala och ekonomiska tryck oöverlagt dödar sitt

Utskottet.

* För de senaste åren från och med 1915 grunda sig här ovan anförda statistiska siffror på uppgifter, vilka i statistiska centralbyrån ännu icke undergått slutlig granskning. De äro sålunda i viss mån preliminära.

nyfödda barn, ej kan ådömas mindre straff än ett års straffarbete, torde ej kunna anses rimligt. En sänkning av straffminimum är därför av behovet påkallad. Detsamma gäller, om ock i mindre grad, i fråga om gällande straffmaximum. Det har också visat sig, att domstolarna vid straffets utmätande tillämpa en avsevärt mildare straffmätningssmetod än eljest och i allmänhet söka hålla straffet vid eller strax intill minimum. Trots denna påfallande mildhet i lagtillämpningen är frekvensen av ifrågavarande brott i stadigt sjunkande.

Vad angår fosterfördrivning är det, på sätt de sakkunniga påpekat, en uppenbar oegentlighet, att samma minimum som för barnamord (ett års straffarbete) stadgas för fullbordad fosterfördrivning, företagen av kvinnan själv. För den allmänna rättsuppfattningen torde nämligen ett dödande av det ännu ej framfödda fostret i regel framstå såsom mindre straffvärt än ett dödande av det framfödda barnet. Redan härav följer, att en mildring i straffet för barnamord måste leda till, att straffet för fosterfördrivning nedsättes i ännu högre grad, så att det kommer att understiga barnamordsstraffet. Men alldeles oavsett denna omständighet, måste det anses vara av behovet påkallat och med den allmänna rättsuppfattningens krav överensstämmande, att fosterfördrivning företagen av kvinnan själv eller av annan med hennes samtycke bör kunna sonas med ett väsentligt lägre straff än det för närvarande gällande.

Utskottet finner alltså starka skäl föreligga för en sänkning av de gällande straffsatserna för såväl barnamord som fosterfördrivning, och utskottet har vid granskning av de föreslagna strafflatituderna funnit desamma väl avvägda.

Särskilt har utskottet med tillfredsställelse antecknat, att med de föreslagna straffsatserna häktning åtminstone i regel icke skulle behöva ifrågakomma vid fosterfördrivningsbrottet samt att i fråga om detsamma den i 5 kap. 14 § strafflagen stadgade preskriptionstiden av två år skall komma till tillämpning. Såsom en vinst må slutligen framhållas, att enligt förslaget villkorlig dom skulle kunna komma till användning i fråga om såväl barnamord som fosterfördrivning.

Utskottet har ansett sig böra i detta sammanhang framhålla några omständigheter, som enligt utskottets mening äro av beskaffenhet att vid den fortsatta strafflagsrevisionen påkalla särskild uppmärksamhet.

I fråga om barnamord synas sålunda enligt utskottets mening liknande skäl, som föranlett brottsprivilegieringen för ogift moder, i viss mån kunna

åberopas jämväl beträffande gift kvinna, som gör sig skyldig till barnamord. Särskilt synes den lekamliga och andliga depression, vari en barnaföderska befinner sig och som minskar hennes förmåga att motstå de motiv, som driva till brottet, i många fall kunna anföras som straffnedsättningsgrund även för den gifta modern.

Utskottet har vidare, i samband med behandlingen av de föreslagna straffnedsättningarna för fosterfördrivning, även dryftat frågan om straffbarheten överhuvud av fosterfördrivning, företagen av kvinnan själv eller, med hennes begivande, av annan.

I detta hänseende lärer enligt svensk rätt straffrihet inträda allenast om det under rannsakingen styrkes, att det för att rädda moderns liv eller för att undanröja en allvarligt hotande fara för hennes hälsa befunnits nödvändigt att avbryta havandeskapet. Däremot torde kvinnan ej gå fri från straff, om hon exempelvis söker fördriva sitt foster, sedan hon blivit havande till följd av våldtäkt, eller förövar sådant brott under trycket av ett svårt socialt eller ekonomiskt nödläge.

Frågan huruvida och i vad mån lagen bör uttryckligen stadga straffrihet för dylika ömmande fall kan enligt utskottets förmenande icke avgöras utan en ingående och allsidig utredning. Med hänsyn till räckvidden av ifrågavarande spörsmål samt den stora vikten ur social synpunkt av att detsamma med det snaraste bringas till en tillfredsställande lösning, har utskottet emellertid velat i detta sammanhang uttala som ett önskemål, att vid den fortsatta revisionen av 14 kapitlet strafflagen frågan om fosterfördrivnings straffbarhet i hela dess vidd upptages till prövning.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att ifrågavarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 3 maj 1921.

På första lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

Reservation

av hrr *Westman, Rogberg, greve Spens, Hederstierna* och *Thore*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

Utskottet.

Såsom (s. 15) — — brott.

Nu angivna — — — stadigt sjunkande.

Vad angår fosterfördrivning — — — närvarande gällande.

Utskottet finner alltså starka skäl föreligga för en sänkning av de gällande straffsatserna för såväl barnamord som fosterfördrivning, och utskottet har vid granskning av de föreslagna strafflatituderna funnit desamma i fråga om barnamord väl avvägda. Utskottet har emellertid ej kunnat undgå att finna det betänkligt att bestämma strafflatituderna vid vissa fall av fosterfördrivning på sätt i den framlagda propositionen föreslås.

För kvinna, som å sig själv använder fosterfördrivande medel med den verkan, att fostret omkommer, stadgas i gällande rätt straffarbete 1—6 år. I propositionen (26 §) föreslås straffets nedsättning till fängelse d. v. s. enkelt frihetsstraff i högst 2 år. Utskottet anser det ej vara lämpligt, att straffmaximum, som ju är avsett att komma till användning i de svåraste fallen, sättes så lågt, som i propositionen föreslås, och finner skäligt, att den i propositionen föreslagna strafflatituden något vidgas, så att den kommer att omfatta förutom fängelse även straffarbete i högst ett år. Såsom skäl till att utskottet ej kunnat anse, att det nu gällande höga straffmaximum bör nedsättas så lågt, som av Kungl. Maj:t föreslås, får utskottet anföra, att utskottet ej blivit övertygat om riktigheten därav, att fosterfördrivning av här ifrågavarande slag betecknas såsom en av de förbrytelser, vilka äro av den mindre betydelse, att de ej äro belagda med straffarbete. Utskottet har för övrigt ej funnit tillräckliga skäl förebragta för att föranleda den omklassificering av ifrågavarande brott, vilken skulle angivas genom ett fullständigt ombyte av straffart, nämligen från uteslutande straffarbete till uteslutande fängelse.

I samma lagrum (26 §) behandlas även det fall, att kvinna å sig själv med fosterfördrivande medel anställer försök till fosterfördrivning. Utskottet finner visserligen den nu gällande strafflatituden ligga för högt, men kan likväl ej biträda förslaget om dess nedsättning så lågt som till fängelse i högst 6 månader eller böter. Utskottet anser nämligen, att bötesstraff i detta fall ej är lämpligt och bör utgå. Straffet bör alltså enligt utskottets mening bestämmas till fängelse i högst 6 månader.

Med de av utskottet föreslagna straffsätserna skulle häktning åtminstone i regel ej behöva ifrågakomma vid fosterfördrivningsbrottet, och villkorlig dom skulle kunna komma till användning i fråga om fosterfördrivning liksom förhållandet även är vid barnamord.

Å andra sidan har utskottet ej förbisett, att det av utskottet föreslagna bibehållandet av straffarten straffarbete såsom maximum vid fullbordad fosterfördrivning av här omtalat slag medför, att den i 5 kap. 14 § strafflagen stadgade preskriptionstiden av två år ej skulle komma till tillämpning. Preskriptionstiden skulle i stället bliva 5 år. Utskottet vill emellertid framhålla, att frågan om preskriptionstiden lämpligast löses i samband med den förestående reformen av straffrätten i dess helhet.

Vad slutligen angår straffatituden för fosterfördrivning, som verkställes av person, vilken begår sådant brott vanemässigt eller för att därmed bereda sig vinning (27 § 2 st.) har utskottet ansett, att den i propositionen föreslagna nedsättningen av nu gällande straffminimum 2 års straffarbete till 1 års straffarbete ej bör vidtagas.

Vid bestämmande av den ståndpunkt utskottet borde intaga med anledning av föreliggande kungl. proposition har utskottet givetvis icke kunnat undgå att känna olägenheten av att nödgas behandla de genom propositionen väckta lagstiftningsfrågorna utan att kunna upptaga dem till lösning i det större sammanhang och med den vägledning, som kunnat föreligga, därest de för riksdagen framlagts såsom led i den förestående reformen av straffrätten i dess helhet. Att nu ifrågavarande delar av straffrätten komma att ånyo genomgås och granskas vid arbetet på den stora straffrättsreformen anser utskottet givet. Utskottet finner emellertid icke anledning föreligga att söka i detta avseende binda det pågående lagstiftningsarbetet genom att meddela särskilda direktiv.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick bifallas, måtte för sin del antaga följande:

LAG

om ändring i vissa delar av 14 kap. strafflagen.

Härigenom förordnas, att 14 kap. 22, 23, 24, 25, 26 och 27 §§ strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag
enligt reservationen:)

22 §.

Har kvinna — — sex månader, dömas.

23 §.

Har kvinnan — — i högst ett år.

24 §.

Har kvinnan — — i högst två år.

25 §.

Har kvinna, — — framfödas kunnat.

26 §.

Kvinna, som, i uppsåt att döda eller fördriva sitt foster, nyttjar invärtes eller utvärtes medel, som sådan verkan hava kan, varde dömd, om fostret kommer utan liv eller ofullgånget fram, till *fängelse*, och, i annat fall, till fängelse i högst sex månader eller böter.

26 §.

Kvinna, som, i uppsåt att döda eller fördriva sitt foster, nyttjar invärtes eller utvärtes medel, som sådan verkan hava kan, varde dömd, om fostret kommer utan liv eller ofullgånget fram, till *straffarbete i högst ett år eller till fängelse*, och, i annat fall, till fängelse i högst sex månader.

27 §.

Den som, med kvinnans vilja, söker döda eller fördriva hennes foster, på sätt i 26 § sägs, varde dömd, om fostret kommer utan liv eller ofullgånget fram, till straffarbete från och med sex månader till och med två år eller till fängelse i minst sex månader, och, i annat fall, till fängelse i högst ett år.

Begår någon brott, som här sägs, vanemässigt eller för att därmed bereda sig vinning; dömes, om fostret kommer utan liv eller ofullgånget fram, till straffarbete från och med ett till och med sex år, och, i annat fall, till sådant arbete i högst ett år.

Begår någon brott, som här sägs, vanemässigt eller för att därmed bereda sig vinning; dömes, om fostret kommer utan liv eller ofullgånget fram, till straffarbete från och med två till och med sex år, och, i annat fall, till sådant arbete i högst ett år.